

Motion till riksdagen 2021/22:4072

av Rasmus Ling och Emma Hult (båda MP)

Altruistiskt surrogat-/värdmoderskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda altruistiskt surrogat-/värdmoderskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att barn inte riskerar att hamna i situationer där de rättsligen saknar en förälder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Frågan om surrogat-/värdmödraskap är komplex. Den rymmer sociala och jämställdhetspolitiska dimensioner och svåra juridiska överväganden. Lagstiftningen skiljer sig åt stort mellan olika länder.

Miljöpartiet har sedan tidigare tagit ställning för att frågan om surrogatmödraskap/värdmödraskap i Sverige behöver utredas, men utan att ta ställning vare sig för eller emot. En utredning, Olika vägar till föräldraskap (2016:11), tittade på flera frågor kopplade till föräldraskap, så även surrogatfrågan. Utredningen ansåg då inte att surrogatmoderskap bör tillåtas inom svensk hälso- och sjukvård och föreslog ingen förändring av hälso- och sjukvårdslagen och det som gäller i dag. Utredningen tog också ställning mot kommersiellt surrogatmödraskap, men utredde inte hur ett eventuellt altruistiskt surrogat-/värdmödraskap konkret skulle kunna se ut.

Frågan har både innan och sedan dess diskuterats mycket. Efter många år av en intern viktig debatt i denna etiskt och juridiskt komplicerade fråga landade Miljöpartiets kongress 2019 i tre viktiga beslut när det gäller surrogat-/värdmödraskap:

- Miljöpartiet säger nej till kommersiellt värdmödraskap i Sverige.
- Miljöpartiet vill att en utredning tar fram konkreta förslag på hur altruistiskt surrogat-/värdmödraskap skulle kunna utformas i Sverige. Efter att förslag finns kommer partiet ta ställning till om det bör införas eller inte.

- Miljöpartiet vill att lagstiftningen anpassas så att den rättsliga otrygghet som idag drabbar barn födda genom surrogat-/värdmödraskap i utlandet försvinner.

En utredning om altruistiskt surrogat-/värdmödraskap

Barnlängtan hos många är stor, och Miljöpartiet har under årens lopp drivit på för att fler ska få hjälp att bli föräldrar. Ett antal steg har tagits, flera som vi i regeringsställning har bidragit till. Idag är insemination av ensamstående möjlig i Sverige, och det är möjligt att få både ägg och sperma som donerade könsceller, även så kallad embryodonation. Vi trycker också på att regelverket runt adoptioner ska bli bättre och mer rättssäkert än vad det varit. Vad gäller surrogat-/värdmödraskap anser vi att en ny utredning behöver tillsättas som kan ta fram ett konkret förslag på hur ett altruistiskt surrogat-/värdmödraskap skulle kunna utformas i Sverige. Ett sådant förslag behöver utformas på ett rättssäkert och balanserat sätt som värnar utsatta kvinnors ställning. Vi behöver komma vidare i frågan i Sverige och det finns erfarenheter i andra länder som kan vara värdefulla när ett sådant förslag utformas. Samtidigt är det högst angeläget att skapa ett regelverk som förhindrar risken för kvinnor att bli utnyttjade. Även om situationen är en helt annan än vad gäller kommersiellt surrogat-/värdmödraskap finns trots allt potentiella risker som behöver undanröjas. När ett förslag väl finns, så blir det något mer tydligt för remissinstanser och olika partier att ta ställning till. Det har vi ännu inte haft möjlighet till i Sverige. Först då kan ett fördjupat ställningstagande i frågan göras.

Barns situation

Barn som har tillkommit efter ett surrogatarrangemang i utlandet har haft en mycket rättsosäker situation i Sverige. Miljöpartiet har därför i regeringen medverkat till att en utredning har tillsatts för att titta bland annat på denna fråga. Utredningen fick i uppdrag att överväga att införa en lagreglering som gör det möjligt för en tilltänkt förälder att bli rättslig förälder till ett barn i Sverige som har tillkommit efter ett surrogatarrangemang i utlandet, när detta krävs med hänsyn till barnets rätt till privatliv och barnets bästa.

Utredningen kom i juni 2021 med sitt betänkande Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall, SOU 2021:56, som nu är på remiss till oktober 2021. Här föreslås nu förändrade regler så att de tilltänkta föräldrarna blir föräldrar och barnet därmed riskerar att få ett rättsligt glapp.

Vi anser att det är väldigt viktigt att en förändring sker så att barn inte som i dag kan riskera situationer där de rättsligen saknar en förälder. Oavsett inställning till värdmödraskapsfrågan i sig, vara eller icke vara, eller under vilka premisser, lever barn i Sverige som kommit till världen på detta sätt och de förtjänar att leva i en juridiskt trygg situation.

Rasmus Ling (MP)

Emma Hult (MP)